

9.5.2017

AVOIN KIRJE PÄÄTTÄJILLE:

LAATU JA AMMATTITAITO ROMUKOPPAAN?

Koulutusuudistus heikentää lähihoitajien osaamista ja talouskasvun edellytyksiä.

Ammatillista koulutusta uudistetaan, jotta työelämän tarpeisiin voitaisiin vastata ja rahaa säästää. Suunnitellut säästöt vaarantavat niin koulutuksen laadun kuin talouskasvun edellytyksiin kuuluvan ammattiosaamisenkin. On valittava, kumpi on tärkeämpää: säästöt vai hyvinvointi.

SUPER

SUOMEN LÄHI- JA PERUSHOITAJALIITTO

SUPERIN TEESIT LÄHIHOITAJAKOULUTUKSEN UUDISTAMISEKSI:

1. Osaamisvaatimuksista ei saa tinkiä.
2. Opiskelijan soveltuvuus alalle on varmistettava.
3. Kouluissa on oltava opetusta.
4. Työpaikoilla on oltava riittävät resurssit työssäoppimiseen.
5. Kansalaisilla on oikeus paitsi ammattiin, myös sivistykseen.

Koulutus on ihmisten perusoikeus ja osa laajempaa sivistyskäsitettä sekä demokratian mahdollistaja. Sen arvoa ei voi määrittää pelkästään työmarkkinoiden tarpeiden kautta.

Agenda 2030 ja kansallinen toimeenpano-seminaari 24. elokuuta 2016

1. LÄHIHOITAJATUTKINNON OSAAMISVAATIMUKSISTA EI SAA TINKIÄ

Lähihoitajat, kuten lääkäritkin, vastaavat ammatissaan muiden ihmisten terveydestä ja turvallisuudesta. Lääkärien tutkintovaatimuksia ei kuitenkaan olla säästösyistä mukauttamassa.

- Opetushallitus päättää tutkinnon perusteista, joissa määrätään muun muassa ammatillisten perustutkintojen osalta, miltä osin mukauttaminen ja poikkeaminen ei ole mahdollista. Mukauttamisella tarkoitetaan osaamisvaatimuksista tinkimistä, jolloin ammattitaito ei käytännössä vastaakaan tutkinnon perusteita.
- Oppimistavoitteiden mukauttaminen ja osaamisvaatimuksista poikkeaminen tarkoittavat, ettei valmistuvalla lähihoitajalla olekaan niitä valmiuksia, joita hänellä tulisi tutkintotodistuksen mukaan olla. Tämä johtaa sekä opiskelijaa että tulevaa työnantajaa harhaan ja vaarantaa väistämättä asiakasturvallisuuden.

SUPERIN EHDOTUKSET

- **Mukauttamista ja poikkeamista ei tule sallia lainkaan SORA-tutkintojen ammatillisissa tutkinnon osissa.** Perusteluna on, että virherekrytoinnit, työkyvyttömyys, hoitovirheet ja potilasvahingot aiheuttavat yhteiskunnalle jo nyt suuria kustannuksia. Tutkinnon perusteiden mukauttaminen ja osaamisvaatimuksista poikkeaminen kasvattaisivat näitä kustannuksia entisestään.

2. OPISKELIJAN SOVELTUVUUS ALALLE ON VARMISTETTAVA

Alalle soveltumaton henkilö saa aikaan paljon vahinkoa, joka pahimmillaan ilmenee hoitovirheinä ja potilasvahinkoina. Niistä aiheutuu yhteiskunnalle iso lasku.

- Työelämäpalautteen perusteella alalle soveltumattomien opiskelijoiden määrä on kasvanut viime vuosina (Ammatti vaatii ammattitaitoa -selvitys, SuPer, 2016). Myös Valvira on ilmaissut tästä huolensa.
- Lähihoitajakoulutusta tarjoavilla oppilaitoksilla on mahdollisuus puuttua opiskelijoidensa soveltumattomuuteen SORA-säädöksiin nojaten. SORA-lainsäädäntö koskee muun muassa opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista, opiskelijaksi ottamisen esteitä, huumausainetestausta sekä kurinpitoa.
- SORA-säädösten mukaan vain hyvin vakavat ongelmat ja tapahtumat voivat johtaa opiskeluoikeuden peruuttamiseen. Koulutuksen järjestäjien antaman palautteen mukaan opiskelijan oikeusturva menee SORA-säädöksiä sovellettaessa usein potilasturvallisuuden ja työelämän tarpeiden edelle.

Soveltuvuuskokeiden ja SORA-lainsäädännön uudistaminen on ministeriössä työn alla. SuPer vaatii, että asiakas-, potilas- ja alaikäisten turvallisuus asetetaan jatkossa etusijalle.

SUPERIN EHDOTUKSET

- **SORA-tutkintoihin säädetään pakolliset soveltuvuuskokeet.**

SuPer allekirjoitti ja luovutti tammikuussa yhdessä kolmen muun ammattijärjestön kanssa opetusministeri Sanni Grahn-Laasoselle soveltuvuuskokeita koskevan julkilausuman. Järjestöt esittävät myös, että:

- **Opetushallitus kehittää** uusia, näyttöön perustuvia, nykYTEKNOLOGIAA HYÖDYNTÄVIÄ soveltuvuustestejä.
- **Koulutuksen järjestäjän kynnystä arvioida opiskelijan soveltuvuutta madalletaan**, ja keinoja puuttua myös opintojen aikaiseen soveltumattomuuteen lisätään. Esimerkiksi päihdeseulan käytön kynnystä tulisi laskea.
- **Ammatissa toimimisen edellytyksiin** kiinnitetään sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammatillisessa koulutuksessa nykyistä enemmän huomiota. Edellytyksiä ovat erityisesti potilas- ja asiakasturvallisuus, palveluiden laatu sekä lasten ja nuorten turvallisuuden varmistaminen.
- **Oppilaan kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja edellytykset työllistyä** eri aloille arvioidaan kahdeksannella luokalla tehtävän laajan terveystarkastuksen yhteydessä. Huomioon otetaan erityisesti terveydelliset ja oppimiseen liittyvät edellytykset.
- **Joustavaa perusopetusta ja opinto-ohjausta lisätään** niille opiskelijoille, joilla ei vielä kahdeksannen luokan alussa ole käsitystä siitä, mihin he aikovat yhteisvalinnassa hakea tai joilla ei ole opiskelumotivaatiota. Oppilaita, jotka eivät ole jatkamassa lukio-opintoihin, perehdytetään nykyistä enemmän erilaisiin valinnan mahdollisuuksiin.

3. KOULUISSA ON OLTAVA OPETUSTA

Opiskelijoilla on oltava riittävät ja oikeat perustiedot ja -taidot hallussaan ennen työpaikalla tapahtuvaa oppimista, sillä oppiminen työpaikoilla tapahtuu oikeiden, haavoittuvaisessa asemassa olevien asiakkaiden parissa.

- Työelämästä tulleen palautteen mukaan lähiopetustuntien vähentäminen näkyy jo nyt opiskelijoiden heikentyneenä tietotaito-tasona.
- Työpaikkaohjaajat eivät palautteen mukaan pidä itseään opettajina, eivätkä halua korvata heitä. Sen sijaan he mielellään ohjaavat ja opettavat käytännön työtä riittävillä perustiedoilla ja -taidoilla varustetuille opiskelijoille.

SUPERIN EHDOTUKSET

- **Lähiopetus säilytetään vähintään nykyisellä tasolla** pakollisissa tutkinnon osissa. Lähiopetuksen osuutta oppilaitoksessa ei tule vähentää pakollisissa tutkinnon osissa, jotka luovat ammattitaidolle pohjan, vaan sitä tulisi työelämä- ja opettajapalautteen mukaan ennemmin lisätä. Sen sijaan osaamisalan opinnot voisivat painottua nykyistä enemmän työpaikalle.
- Lähiopetuksen rinnalla kehitetään ja käytetään **valtakunnallisesti yhteneväisiä digitaalisia oppimisympäristöjä ja opetusmenetelmiä**, jotta jokainen opiskelija osaa perusasiat ennen kuin siirtyy oppimaan työpaikalle. Näin tehdään työpaikalla oppimisesta järjestelmällistä, turvallista, tehokasta ja laadukasta, työntekijöitä kuormittamatta.

4. TYÖPAIKOILLA ON OLTAVA RIITTÄVÄT RESURSSIT TYÖSSÄOPPIMISEEN: HENKILÖKUNTAMITOITUS ASIAKKaidEN TARPEITA VASTAAVAKSI

Työelämässä ei nytkään voida turvata laadukasta työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Tilanne heikkenee entisestään, jos yhä suurempi osuus oppimisesta siirretään hallitus-ohjelman mukaisesti työpaikoille. Myös opettajien vähentäminen ja sote-uudistuksen vaikutukset on otettava huomioon.

- Työaika ei sosiaali-, terveys- ja kasvatustalon työpaikoilla nytkään riitä kaikkien asiakkaille myönnettyjen palvelujen antamiseen, saati opiskelijoiden riittävään ohjaukseen. Tämä tarkoittaa, että asetetut osaamistavoitteet jäävät saavuttamatta.
- On työpaikkoja, joilla ei oteta vastaan opiskelijoita. Koulutuksen järjestäjien mukaan tämä on yhä yleisempää. Syynä ovat ohjaamiseen riittämättömät henkilöstöresurssit, mutta myös opiskelijoiden heikko osaaminen.
- Oppiminen vaarantuu, koska opiskelijoita käytetään sairauspoissaoloja paikkaavana työvoimana.
- Sote-uudistuksen toteuduttua tilanne heikkenee nykyisestä, sillä yhä useampi työpaikoista on yksityisellä sektorilla, jossa henkilökuntamitoitus on usein kireämpi kuin julkisella sektorilla.
- Työpaikoilla tapahtuvan oppimisen ohjauksesta on perinteisesti maksettu korvaus. Koulutuskorvauksista luovuttaessa luodaan ammatilliseen koulutukseen asetelma, jossa eri koulutusasteet ovat keskenään eriarvoisessa asemassa. Työpaikat priorisoivat opiskelijoita, joista maksetaan korvausta. Tämä vaarantaa tulevaisuuden ammattitaidon ja työelämän.

SUPERIN EHDOTUKSET

- **Määräraha henkilöstön ohjaus- ja arviointiosaamisen turvaamiseen sekä ammattitaidon ylläpitämiseen.**
- **Ohjaukseen varataan riittävästi työaika.** Vähimmäismitoituksissa huomioidaan opiskelijoiden ohjaukseen ja arviointiin tarvittava henkilöstöresurssi. Kun koulutusreformi toteutetaan, ohjaukseen ja arviointiin tarvitaan enemmän työaika kuin nykyisin.
- **Omavalvonta kuntoon.** Työpaikkojen omavalvontasuunnitelmista on käytävä ilmi, miten opiskelijoiden oppimistavoitteet turvataan henkilöstöä kuormittamatta.
- **Opettajia ei saa vähentää.** Opettajille turvataan mahdollisuudet työpaikalla tapahtuvan opetuksen toteuttamiseen.
- **Laatukriteerit työssäoppimiseen.** Laaditaan laatukriteerit työpaikalla tapahtuvalle oppimiselle ja työpaikoille koulutussopimus, jossa huomioidaan mitoitus ja henkilökunnan koulutus.
- **Vain koulutettu työntekijä voi toimia työpaikkaohjaajana.** Ammatillisen koulutuksen, työelämän kehittämisen, työn laadun ja asiakasturvallisuuden varmistaminen edellyttää, että kaikilla opiskelijoiden ohjaukseen ja opetukseen osallistuvilla henkilöillä on asianmukainen koulutus.

5. KANSALAISILLA ON OIKEUS PAITSI AMMATTIIN, MYÖS SIVISTYKSEEN

Sivistyksellä on merkitys myös ihmisoikeutena ja demokraattisen yhteiskunnan ylläpitäjänä.

- Ammatillinen koulutus ei saa olla pelkkää puuttuvan osaamisen hankkimista. Koulutuksen tarkoituksen täytyy jatkossakin olla myös yksilön kehittymistä – ei pelkästään työelämän tarpeita varten, vaan myös häntä itseään varten – ja vuorovaikutuksessa tapahtuvaa kasvua ihmisenä.
- Ei riitä, että jokaiselle nuorelle järjestetään joku opiskelupaikka, vaan jokaiselle nuorelle on turvattava opiskelupaikka alalle, jolle hän on soveltuva ja jonka hän kokee mielekkäänä.
- Tasa-arvo on turvattava myös toisen asteen koulutuksessa. Jokaiselle nuorelle ja aikuiselle on taattava tasavertaiset mahdollisuudet tehdä valintoja elämässään ja urallaan. Sekä lukion että ammatillisen koulutuksen yhtenä tehtävänä on lisätä sivistystä, joka mahdollistaa yksilön osallistumisen yhteiskuntaan ja päätöksentekoon tasavertaisesti.
- Koulutusaikojen lyhentäminen, lähiopetuksen vähentäminen ja oppimistavoitteiden vesittäminen vaarantavat opiskelijan jatko-opintovalmiudet ja kasvattaa eriarvoistumista yhteiskunnassa.

SUPER SELVITTI: KOULUTUKSEN HUKKAPUTKELLA KOVA HINTA

Vuonna 2015 oppilaitoksissa aloitti 13 500 uutta lähihoitajaopiskelijaa, joista 4–5 % tulee jättämään opintonsa kesken. Yksi lähihoitajatutkinto maksaa keskimäärin 27 000 euroa. Opintojen keskeytyksistä koituvat kustannukset ovat vähintään 90 miljoonaa euroa. Saman maksavat menetetyt työvuoDET.

Yhteensä vuonna 2015 aloittaneiden opiskelijoiden keskeytykset maksavat liki 200 miljoonaa euroa. Lähihoitajaopiskelijoiden aloituspaikkojen määrä on kasvanut 7 % vuodessa viimeisten 7 vuoden ajan, mutta tutkinnon suorittaneiden määrä laskenut. Keskeyttäneiden määrä kasvaa siis joka vuosi.

LOPUKSI

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön uudistamista perustellaan sillä, että työelämän osaamistarpeet muuttuvat yhä nopeammin. SuPer haluaa korostaa, että työelämä on muuttumassa ennen kaikkea vaativammaksi. Laadukkaan koulutuksen ja ammattitaidon turvaaminen tulee halvemmaksi kuin ammattitaidosta tinkiminen säästösyistä.

SuPer vaatii, että lähihoitajakoulutus säilytetään laadukkaana, jotta hoidon laatu pysyy hyvänä ja asiakas- sekä potilasturvallisuus turvattuna myös tulevaisuudessa.

Silja Paavola, puheenjohtaja, SuPer

SuPeriin kuuluu yli 90 000 lähi- ja perushoitajaa sekä muita toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneita, jotka työskentelevät julkisella ja yksityisellä sektorilla.

